

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง "สถานภาพการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การไทยในวิทยานิพนธ์ (2524-2541)" เป็นการสำรวจสถานภาพการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การไทย เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ของการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การที่อยู่ภายใต้บริบทการศึกษาของสังคมไทย รวมทั้งเป็นการสร้างแหล่งข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการต่อยอดความรู้เรื่องการสื่อสารในองค์การไทยได้ต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบการศึกษาหรือต้นแบบของการศึกษาจากการศึกษาในเอกสาร ตำรา และงานวิจัยการสื่อสารในองค์การที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในประเทศตะวันตก เพื่อการศึกษาประเด็นการศึกษา แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย วิธีวิทยาการวิจัย และความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยในเรื่องของการสื่อสารในองค์การในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2

ดังนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง "สถานภาพการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การไทยในวิทยานิพนธ์ (2524-2541)" ไว้ดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และอาศัยต้นแบบ (Template) ของประเด็นการศึกษาเรื่องการสื่อสารในองค์การ กรอบแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสื่อสารในองค์การ วิธีวิทยาการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาการสื่อสารในองค์การ และข้อค้นพบที่เป็นความรู้จากการศึกษาการสื่อสารในองค์การที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 เป็นแบบแผนในการศึกษา

แหล่งข้อมูลและเอกสารที่ทำการศึกษา

เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาโดยสำรวจจากงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต และ นักศึกษา ดังนั้น แหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ สถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษารองรัฐบาลและเอกชน ซึ่งจำนวนสถาบันอุดมศึกษาระดับบัณฑิตศึกษารองรัฐบาลมีทั้งสิ้น 20 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของเอกชนมีทั้งสิ้น 17 แห่ง ผู้วิจัยใช้ฐานข้อมูล จากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาเหล่านี้ พบเอกสารที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการศึกษารอง รัฐบาลเพียง 3 แห่ง และสถาบันการศึกษารองเอกชนเพียง 1 แห่ง ดังนี้

สถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษารองรัฐบาล 3 แห่ง คือ

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของเอกชน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

เอกสารที่ใช้ในการศึกษาคือ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการสื่อสารในองค์การ ที่มีการ ศึกษาและตีพิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปีการศึกษา 2524-2541 ผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก วิทยานิพนธ์ที่จะนำมาศึกษา ดังนี้

- หากชื่อเรื่องมีการระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นการศึกษา "การสื่อสารในองค์การ"
- หากชื่อเรื่องไม่มีการระบุอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะพิจารณาจากคำสำคัญ(key words) และเนื้อหาบทคัดย่อที่เกี่ยวกับการสื่อสารในองค์การ

วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในองค์การทั้งหมด จะนำมาศึกษาวิจัยเพื่อตอบ ปัญหาการวิจัยทั้ง 4 ข้อ ต่อไป

จากการรวบรวมวิทยานิพนธ์จากทั้งสถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของรัฐบาลและ เอกชนพบวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในองค์การ จาก 4 สถาบันการศึกษา รวมทั้งสิ้น 67 เรื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ในแต่ละเรื่องนั้น ผู้วิจัยได้สร้าง แบบบันทึกข้อมูล โดยพัฒนา จากกรอบแนวทาง หรือต้นแบบทางการศึกษา(Template) ในบทที่ 2 มาเป็นโครงร่างในการวิจัย ครั้งนี้ หัวข้อในโครงร่างของแบบบันทึกข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไป ได้แก่
 - ชื่อผู้วิจัย
 - ปีที่ศึกษา
 - ชื่อเรื่องที่ทำการศึกษา
 - สถาบันการศึกษาและสาขาวิชา
2. ประเด็นการศึกษาวิจัย คือ
 - 2.1. การศึกษาริบทการสื่อสารในองค์การ
 - การสื่อสารระหว่างบุคคล
 - การสื่อสารภายในกลุ่ม
 - การสื่อสารระดับองค์การ
 - การสื่อสารระดับวัฒนธรรม
 - อื่น ๆ (ระบุ)
 - 2.2. การศึกษาผลของการสื่อสารในองค์การ
 - ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสาร
 - บรรยากาศในการสื่อสาร
 - เครือข่ายการสื่อสาร
 - ความสามารถในการสื่อสาร
 - วัฒนธรรมในการสื่อสาร
 - อื่น ๆ (ระบุ)

2.3. การศึกษารูปแบบและเนื้อหาของการสื่อสารในองค์การ

- ช่องทางและทิศทางของข่าวสาร
- ภาษาและเนื้อหาสาร
- ความเที่ยงทอของข่าวสาร
- ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการสื่อสารและการบริหาร
- อื่น ๆ (ระบุ)

2.4. การศึกษาที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงการสื่อสารภายในองค์การ

- อำนาจ
- จรรยาบรรณ
- เทคโนโลยีการสื่อสาร
- โครงสร้างองค์การ
- อื่น ๆ (ระบุ)

3. กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา คือ

- แนวคิด ทฤษฎีแบบคลาสสิก (Classical Theories)
- แนวคิด ทฤษฎีแบบมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Theories)
- แนวคิด ทฤษฎีแบบทรัพยากรบุคคล (Human Resource Theories)
- แนวคิด ทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach)
- แนวคิด ทฤษฎีเชิงวัฒนธรรม (Cultural Approach)
- แนวคิด ทฤษฎีเชิงวิพากษ์ (Critical Approach)
- แนวคิด ทฤษฎี เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับสิ่งแวดล้อม (Organizational-Environment Theories)
- แนวคิด ทฤษฎีของกระบวนการการขัดเกลาทางสังคมขององค์การ (Organizational Socialization)
- แนวคิด ทฤษฎีของกระบวนการการบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management Process)
- แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology)
- อื่น ๆ (ระบุ)

4. วิธีวิทยาการวิจัย คือ

4.1. วิธีการเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น

4.1.1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- แบบสอบถาม
- การสัมภาษณ์
- การสังเกตการณ์
- อื่น ๆ (ระบุ)

4.1.2. จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

- 100-200 คน
- 201-300 คน
- 301-400 คน
- 401 คน ขึ้นไป

4.1.3. จำนวนองค์การที่ศึกษา

- ศึกษา 1 องค์การ
- ศึกษาองค์การประเภทเดียวกันคือ _____
- ศึกษาองค์การหลายประเภท คือ _____

4.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

- เเชิงปริมาณ
- เเชิงคุณภาพ
- เเชิงวิพากษ์
- อื่น ๆ (ระบุ)

5. ผลการวิจัยดังกล่าวนำมาสู่ความรู้เรื่องการสื่อสารในองค์การอย่างไร

การทดสอบเครื่องมือ

เพื่อให้เกิดทั้งความเที่ยง (Reliability) และความตรง (Validity) ของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัย ทำการสุ่มตัวอย่างวิทยานิพนธ์ในที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในองค์การจำนวน 10 เรื่อง จากวิทยานิพนธ์ทั้งหมด 67 เรื่อง - โดยพิจารณาจากสัดส่วนของจำนวนวิทยานิพนธ์ในแต่ละ

ละปี แล้วนำมาสุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนในการทดสอบเครื่องมือ โดยวิทยานิพนธ์ที่นำมาทดสอบนั้น ประกอบไปด้วย

- วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2524 จำนวน 1 เรื่อง
- วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2531 จำนวน 1 เรื่อง
- วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2537 จำนวน 1 เรื่อง
- วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2538 จำนวน 1 เรื่อง
- วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2539 จำนวน 1 เรื่อง
- วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2540 จำนวน 1 เรื่อง
- วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2541 จำนวน 1 เรื่อง

จากนั้นได้นำวิทยานิพนธ์ทั้ง 10 เรื่องนี้มาทดสอบบันทึกผลในแบบบันทึกข้อมูลที่เตรียมไว้ด้วยตนเอง จากนั้นให้บุคคลที่มีความรู้และความสนใจเรื่องการสื่อสารในองค์การอีก 1 ท่าน ทำการบันทึกลงในแบบบันทึกผลเช่นกัน แล้วนำผลมาเปรียบเทียบ ผลการบันทึกผลมีความตรงกัน 93 เปอร์เซ็นต์ จึงถือว่ามีความเที่ยงและความตรงเกิดขึ้น

ผู้วิจัยจะนำแบบบันทึกผลมาแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสมอีกครั้ง แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงจากวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการสื่อสารในองค์การ ปีการศึกษา 2524-2541 ทั้ง 67 เรื่อง

วิธีการเก็บข้อมูล

เพื่อสะดวกในการแยกแยะข้อมูลและจัดกลุ่มข้อมูล ผู้วิจัยจะจัดเก็บโดยใช้บัตรคำ โดยจะมีบัตรคำทั้งสิ้น 6 ใบ ในการเก็บข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ในแต่ละเล่ม คือ

หมายเลข 1-67 หมายถึง วิทยานิพนธ์แต่ละเล่มที่ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไป ซึ่งจะเขียนและเรียงตามการจัดทำบรรณานุกรม

a หมายถึง ข้อมูลประเด็นการศึกษา

b หมายถึง ข้อมูลกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

c หมายถึง ข้อมูลวิธีการเก็บข้อมูล

d หมายถึง ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

e หมายถึง ข้อมูลของผลและข้อค้นพบของการวิจัย

ตัวอย่างเช่น ข้อมูล 1a คือ ประเด็นการศึกษาของวิทยานิพนธ์เล่มที่ 1, ข้อมูล 2b คือ กรอบแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาของวิทยานิพนธ์เล่มที่ 2 เป็นต้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการตอบปัญหานำการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ปัญหานำการวิจัยข้อ 1 – การศึกษาวิจัยเรื่องการสื่อสารในองค์การไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2541 มีประเด็นในการศึกษาในเรื่องใดบ้าง

เพื่อการตอบปัญหานำการวิจัย ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกในแบบบันทึกข้อมูล ในส่วนของประเด็นการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยมารวบรวมและใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) เพื่อศึกษาว่าการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การไทยนั้น นิยมศึกษาในประเด็นใดมากที่สุดตามลำดับ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ว่าประเด็นในการศึกษาที่วางไว้ในกรอบแนวทางการศึกษาในบทที่ 2 นั้น สอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร

ปัญหานำการวิจัยข้อ 2 – การศึกษาวิจัยเรื่องการสื่อสารในองค์การไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2541 ใช้แนวคิด และทฤษฎีใดบ้างในการศึกษา

เพื่อการตอบปัญหานำการวิจัย ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกในแบบบันทึกข้อมูล ในส่วนของกรอบ แนวคิด และทฤษฎี ที่ใช้ในการวิจัยมารวบรวมและใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) เพื่อศึกษาว่าการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การไทยนั้น นิยมใช้กรอบ แนวคิด และทฤษฎี ไหมมากที่สุดตามลำดับ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ว่ากรอบแนวทางการศึกษา ที่วางไว้ในบทที่ 2 นั้น สอดคล้องกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

ปัญหานำการวิจัยข้อ 3 – การศึกษาวิจัยเรื่องการสื่อสารในองค์การไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2541 ใช้วิธีวิทยาการวิจัยในการศึกษาอย่างไรบ้าง

เพื่อการตอบปัญหานำการวิจัย ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกในแบบบันทึกข้อมูล ในส่วนวิธีวิทยาการวิจัย ที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย วิธีการเก็บข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ ข้อมูล มารวบรวมและให้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) เพื่อศึกษาว่าการศึกษา วิจัยการสื่อสารในองค์การไทยนั้น มีวิธีการเก็บข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เรียงตามลำดับ มากที่สุดลงมา แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าวิธีวิทยาการวิจัยของการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การ ไทยนั้น เป็นอย่างไร

ปัญหานำการวิจัยข้อ 4 – การศึกษาวิจัยเรื่องการสื่อสารในองค์การไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2541 มีข้อค้นพบที่นำมาสู่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในองค์การไทย อย่างไรบ้าง

เพื่อการตอบปัญหานำการวิจัยในส่วนของข้อค้นพบนี้ ผู้วิจัยจะอิงตามประเด็นการศึกษา ในปัญหานำการวิจัยในข้อที่ 2 ว่าแต่ละประเด็นการศึกษานั้น มีข้อค้นพบที่น่าสนใจอย่างไรบ้าง มีความเหมือนหรือต่างจากข้อค้นพบในประเด็นเดียวกับในต่างประเทศอย่างไร ซึ่งจะนำมาสู่การ วิเคราะห์และการอภิปรายผล รวมทั้งข้อค้นพบของการศึกษาวิจัยที่นำมาสู่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ การสื่อสารในองค์การไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย